

† Rajku Justinu v spomin

19. avgusta se je ponesrečil na vrhu Triglavu naš stanovski tovariš Rajko Justin, upokojen nadučitelj.

Tovariš Justin je bil dobro znan med starejšim učitelstvom, kakor tudi med širokimi plastmi drugih stanov, posebno pa med turisti in prijatelji narave, predvsem ljubitelji in raziskovalci naše flore. Preminul je štiri dni po izpolnjenih 73 letih.

Rojen Ljubljancin, je že kot otrok kazal zanimanje do cvetja in rastlinstva, ki ga je opazoval in trgal po bregovih ljubljanskega Grada.

Njegovo življenje vobče je bilo nekaj posebnega, malokateremu lastnega. To se je pokazalo že za njegovih študijskih let, ko je po nekaj razredih srednje šole prestopil v Ljubljani na učiteljsko, katero je nadaljeval v Celovcu in dovršil v Kopru 1886.

Njegovo učiteljsko delovanje se je pričelo v Črnomlju. Od tu je prišel na Preloko nad Kolpo in slednjič na Streklevec pri Semiču. Na Preloki je imel priliko spoznati ondote uskoške šege in navade v bližnjem Marindolu in sosednih Bojancih, kjer je opravljal tudi zasilni pouk.

Kakor že prej na učiteljsko priznan po znanalec rastlinstva, ko se je dostikrat pri obravnavi manj znanih rastlin obračal pro-

fesor te stroke nanj za potrdilo, če je to pravo ime rastlini, tako je tudi v Beli Krajini, posvetil vso pažnjo tej znanstveni panogi. Iz Bele Krajine je prišel za nadučitelja v Vreme na Krasu, kjer je ostal le krajšo dobo, ker je bil od tam premeščen po službeni potrebi v Trebeljino. Tu je ostal daljšo dobo, ko je zopet prišel na Kras v Trnje, kamor so ga vabile prirodne zanimivosti. Tu ga je tudi zatekla svetovna vojna, a vztrajal je na svojem mestu med vojno in še 5 let po vojni, ko mu je bilo odbito italijansko državljanstvo, za katero je zaprosil. Preselil se je v Jugoslavijo v Ljubljano in bil tu upokojen 1925. Po upokojitvi je kot priznan botanik opravljal več let službo kustosa v botaničnem laboratoriju na univerzi.

Pokojni Justin se je z vsemi silami posvetil proučevanju naše flore. V ta namen je prepotoval na kolesu in peš ne le vso Slovenijo in kot vnet turist vse naše holme, gore in planine ter stikal povsod po rastlinah. Pa ne le, da je poznal dobro svojo ožjo domovino, zaneslo ga je tudi daleč preko njenih meja.

Odkril je več še prej neznanih cvetic, katerim je dal imena po slavni botaniki, nekatere pa nosijo celo njegovo ime »Justiniana« in mu bodo ohranile spomin še med poznimi rodovi. O slovenski flori je pisal v raznih svetovnih strokovnih revijah. S tem delom si je postavil najtrajnejši spomenik.

Kot stanovski tovariš je bil povsod na svojem mestu. Sicer ni iskal kakih hrupnih tovarišij, a kadar je začel med nas, je bil jako dobrodošel družabnik in tovariš, ker je znal vedno zanimivo pripovedovati o svoji rastlinski stroki, turistiških izletih in prirodnih lepota.

V ospredje ni silil, a bil je vedno, vse življenje zvest pripadnik učiteljskih društev in ustanov. Pred leti je tudi daroval del svojih knjig sekciji knjižnici v Ljubljani.

Na njegovi zadnji poti k Sv. Križu v Ljubljani ga je spremljalo kaj veliko število njegovih znancev, prijateljev in stanovskih tovarišev učiteljev.

Tovarišu Rajku Justinu bodi ohranjen svetel spomin. P. L.

Splošne vesti

VAŽNO ZA BLAGAJNIKE

Blagajnike učiteljskih društev naprošamo, da se v novem poslovnem letu drže točno od banovinske skupščine odobrenega poslovnika za blagajniško poslovanje, ki je objavljen v tej številki »Učiteljskega tovariša«.

Mesečne prijave in prispevki naj se dostavljajo sekciji točno ob določenem roku, ako že ne takoj v septembru, pa gotovo v oktobru za oba meseca. Članarina sekciji znaša za redne člane s podpornim fondom mesečno 14 din, za učiteljske poročene z učitelji pa 6 din. Članarina naj se pobira v smislu poslovnika vedno vnaprej.

Članski sezname naj se spišejo letos le v dveh izvodih, enega za društvo, drugega za Beograd, ki se ga naj dostavi sekciji. Zadevne tiskovine dobe vsa društva pravočasno.

Sekciji naj se dostavi pravočasno le mesečna prijava za september z imensko navedbo vseh osebnih sprememb, bodisi pristopivših, bodisi izstopivših članov od 1. julija t. l. dalje. Primerjajoč število članstva v juniju in upoštevajoč pristopivše in izstopivše člane do meseca septembra, se mora prijava v septembru upjeti s številom članstva s prijavo za junij.

Pri dostavitvi prijave za september naj se priloži imenski seznam vseh v društvu z učitelji poročenih učiteljic, označenih v prijavi pod b), in včlanjenih upokojencev pod c).

Lanske dolgove naj društva izterjajo od posameznikov v mesečnih obrokih in jih naj nakazujejo sekciji v svojo poravnave.

Naročite takoj potrebne mesečne prijave, ker bomo te dostavljali le po naročilu.

JUU — sekcija Ljubljana.

POSLOVNIK

za blagajnike sreskih učiteljskih društev JUU dravske banovine.

Čl. 1. Vsako društvo izvoli v smislu pravil svojega (-jo) blagajnika (-co), ki ima nalog, da vodi pregled članstva, urejuje blagajniške posle in pazi na to, da članarina člani točno plačujejo in jo istočasno nakazujejo sekciji v okviru prispevkov, ki jih določa vsakokratna banovinska skupščina.

Čl. 2. Članarina naj se pobira in plačuje v izogib zaostankov vedno mesečno vnaprej. V to svrhu naj bo na vsaki šoli društveni poverjenik, najbolje šolski upravitelj (-ica), ki odtegne tako 1. vsakega meseca ob izplačilu mesečne plače določeni prispevek in ga pravočasno izroči društvu blagajniku. Na enorazrednicah naj izvršijo to učitelji (-ice) sami, ali po dogovoru društveni blagajnik.

Čl. 3. Ker plača vsak član članarino ob začetku meseca vnaprej, je isti mesec član dotičnega društva, kjer je plačal, četudi se v teku meseca izseli. S 1. prihodnjega meseca pa postane član novega društva.

Društveni blagajnik naj vsako premosti-vev takoj sporoči blagajniku dotičnega društva, kamor se je član preselil. Vsak član pa, ki je spremenil svoje bivališče, se je dolžan takoj prijaviti kot član novega društva, ki naj ga javi nato sekciji v svrhu točne dostavitve stanovskih listov.

Čl. 4. Članarina se plačuje od 1. septembra do 30. junija vsakega šolskega leta. V času velikih počitnic se članarina ne pobira, temveč prejemajo člani JUU stanovske liste nemoteno dalje. Ako pristopi kdo v organizacijo v času počitnic, prejema stanovske liste s 1. prihodnjega meseca. Prispevke se plača šele s 1. septembrom.

Čl. 5. Članarina naj se nakazuje sekciji mesečno sproti, a najkasneje do 15. vsakega meseca na ta način ne bo pri društvih nobenih zaostankov.

Čl. 6. Mesečne prijave naj se dostavljajo sekciji vedno točno, a najkasneje vedno do 10. vsakega meseca. Izstop in pristop članstva velja vedno s 1. vsakega meseca, bodisi nazaj ali naprej. Le v nujnih primerih naj se javi pristop ali izstop potom dopisnice. Prijave naj bodo v vseh rubrikah številčno izpolnjene. Število v septembru izkazanega članstva se mora upjeti s številom meseca junija prejšnjega poslovnega leta z upoštevanjem v teku počitnic pristopivših in izstopivših članov. Prav tako morajo biti ostale mesečne prijave glede števila članstva v točni medsebojni številčni zvezi.

Čl. 7. Z neučiteljci poročene učiteljice ne spadajo pod točko b) mesečne prijave, temveč plačajo celotne prispevke.

Upokojenci pred uradniškim zakonom (novinci), ki prejemajo stanovske liste brezplačno na račun sklada učiteljskega naraščanja, oziroma učiteljske samoizobrazbe na predlog učiteljskega društva in po odobrenju sekcije, se vpišujejo pod točko c) mesečne prijave.

Čl. 8. V mesečni prijavi naj se pri izstopivših članih navede obtembren vzrok izstopa in kraj oziroma srez premostitve. Isto tako pri pristopivših, kraj in srez prejšnjega članstva.

Čl. 9. Letni članski sezname se izpolnijo v štirih izvodih in se dostavljajo sekciji v treh prepisih. En izvod ostane pri društvu. Ti sezname morajo biti pri sekciji najkasneje do 1. oktobra. Na podlagi prejšnjega seznama ugotove blagajniki imena starih članov, brišejo izstopivše ter pripišejo nove člane, kar mora biti v skladu s številom, izkazanem v mesečni prijavi za september, in ne čakajo na poznejšo ureditev števila članstva. Tako čakanje je za medsebojno administracijo in za članstvo velika izguba in obtembren posledica nerednega dostavljanja stanovskih listov.

Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU

— I »Jasno začrtano pot imajo naši učitelji. In iskreno je njihovo delo, nesebično je in stvarno. Ni to več stan hlapcev, kakor bi nekateri radi imeli, danes lahko približemo, da so učitelji kader inteligence, pri nas najvažnejše inteligence in ravno preko njih lahko mirno gledamo v bodočnost našega naroda.« Tako piše »Gruda« v svoji 8. številki, v kateri poroča o naši banovinski skupščini.

— I Učiteljstvo v obmejnih krajih. Pod tem naslovom priobčuje »Večernik« od 27. VIII. obširen članek o učiteljskem delu ob meji. Iz tega članka posnemamo sledeče misli: Za obmejno šolstvo naj se v bodoče organizirajo brezplačni tečaji. Na teh bi morali predavati v prvi vrsti delavci s terena, t. j. učitelji, duhovniki, kmetje, delavci itd. V tečajih bi bila obravnavana gospodarska, socialna kulturna in politična vprašanja, ki so pove-

Čl. 10. Ta poslovnik stopi v veljavo, ko ga odobri upravni in nadzorni odbor in potrdi banovinska skupščina.

— Christofov učni zavod v Ljubljani praznuje letos 35-letnico svojega obstoja. Zavod je bil ustanovljen že leta 1903, kot prvi slovenski trgovski učni zavod s slovenskim učnim jezikom. Po svojem ustanovitelju nosi zavod ime od ustanovitve do danes in je pod tem imenom znan širom naše domovine. Ta zavod je bil osnovan kot protitež nemški »Mahrovi trgovski šoli«. Ob 30-letnici svojega obstoja se je zavod preselil v lastno šolsko poslopje na Domobranski cesti 15. Ob 35-letnici pa bo to poslopje znatno razširjeno. Z letošnjim šolskim letom bo ta trgovski učni zavod preurejen, da bo ustrezal vsem sodobnim zahtevam modernega trgovskega šolstva.

— Opozorilo. Začetek oktobra vsakega leta je treba predložiti prav vsem državnim upokojencem (-kam), vdovam itd. »Prijave« zaradi prejetja pokojnine. Te tiskovine pa rabijo državni upokojenci tudi ob raznih drugih prilikah (spremembah števila rodbinskih članov, ob smrtnih primerih itd.). Iz teh vzrokov je neobhodno potrebno, da so prijave stalno na razpolago v vsakem kraju vsaj v eni trafiki. — Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani — (Wolfova ulica št. 10) je založilo to tiskovino v pravilno predpisani obliki z vsemi potrebnimi navodili. Trafikantje lahko naročijo te tiskovine z običajnim popustom. Cena za izvod 1 din. — Se neorganizirane državne upokojence pa opozarjamo, da dobe vsi društveni člani s septembrsko številko društvenega glasila »Upokojenec« po en izvod »Prijave« zastoj. V posebnem članku »bodo obravnavala v tej številki vsa potrebna natančnejša navodila. »Upokojenec« izhaja vsak mesec in ga dobivajo vsi društveni člani brezplačno. Članarina znaša mesečno 3 din, ki se bo pa znižala na 2 din, čim doseže društvo 3000 članov. Danes je včlanjenih že 2920 članov. — Zadoštuje prijava pristopa po dopisnici.

— Ključ z napisom »Učiteljska knjižnica« se je našel na glavnem kolodvoru v Ljubljani. Dobi se na A kolodvorski policijski stražnici.

Rangna lista

Popravek.

Venturini Jožica, učiteljica v Senovem, je napredovala v VIII. skupino 17. jan. 1933. V »Učit. tov.« objavljeni rangni listi je bila pomotoma izpuščena, a brez vsakih posledic.

Blaž Marela:

Priporočeno pismo

Nande Krofar se je po dvajsetletnem učiteljevanju z vso silo vrgel na spoznavanje mile domovine. Poprej je imel o vsem tem spoznavanju svoje mnenje, sedel je v prijatni vasi, obrezoval drevje sebi in ljudem, vodil posojilnico, pel s fanti, sploh, bil je nekje zakoreninjen, kakor se to pravi v novi slovenščini. Potem so mu rekli, da to ni dobro, da je za zdravje in razvoj stanu škodljivo, učitelj da je last vsega naroda, ne samo prijatne vasi sredi ravnine. Da, tisto je res, rad bi že živel v miru, pa spoznal je, da je neke vrste vojak, stisnil je zobe in šel na pot. Tri leta je hodil iz kraja v kraj, dobil je spoznal milo domovino, ostre besede, ki jih je imel pripravljene za nekatere kričaje, so splahnele, začel je o vsem soditi prizanosljivo. Ko je minulo tretje leto, je sedel nekje v Visokem bregu. Da, in ker tudi pouk zahteva spoznavanje mile domovine, je hodil z otroki na hrib, gledali so v dolino, določevali strani neba, iskali velike vasi in mesta, sploh, spoznavali so domovino.

Ko se je ob taki priliki vrnil domov, ga je sprejela žena z razgretim obrazom:

»Ježeš, pa prav danes si moral zdoma. Pismošola je prišel s priporočenim pismom.«

»Glej no, kaj pa je to takega!« je skomignil.

»Toda ni ga hotel izročiti meni. Pridi sam ponj, je rekel.«

Nande je zamahnil z roko in pljunil. Sit je že bil teh pisarij. Čez čas je pa le pomislil. Prevzela ga je radovednost in je vprašal:

»Pa kakšno je bilo tisto pismo?«

»I, kakšno!« se je zavzela žena. »Kakšna pa so pisma? Zeleno menda in križem krazem prevlečeno z nalepkami in naslovi.«

»Tako, tako,« je momljal Nande. »Pa ne pravim, kakšno je bilo na zunaj. Mislim, če je bilo uradno, ali je bilo naslovljeno osebno name?«

»Tako, mislim, da osebno nate,« je nedolžno rekla žena.

Nande je sedel h kosilu in jedel počasi, počasi. Kdo neki mu mora poslati priporočeno pismo? Tako daleč v hribih živi in z nikomer nima stikov, čemu tedaj priporočeno pismo?

Začela sta preudarjati z ženo, kaj bi lahko bilo. S sodnijo nimata opravkov, takih prijateljev tudi ni. Nenadoma je Nande poskočil, položil je prst na usta in dejal:

»Že vem, kaj je v pismu!«

Žena ga je pogledala začudeno. Nande se je ozrl na vse strani, kakor bi se bal, da ga kdo ne sliši, nato je zašepetal:

»Poziv, naj vložim prošnjo za premostitev.«

»Kaj ti pride na um!« je vstala žena.

»Poglej, Angelica,« je dejal Nande, »prav nič drugega ne more biti. Vidiš, spomnil so se na naju, nemara je kdo posredoval. Tri leta se že potikava po hribih, nemara se jim je zazdelo, da bi bil še kdo drugi potreben počitka na Visokem bregu in so se odločili. Nič drugače ne more biti.«

Angelica je gledala nekam skozi okno. Da, to bi bilo nekoliko verjetno. Zahrepenela je po otrokih, ki so ostali tam daleč sredi ravnine in solza se ji je prikazala v očeh. Vendar je rekla:

»Mogoče je pa le kaj drugega.«

»Poziv za premostitev,« je trdovratno vztrajal Nande. Nič več ni mogel jesti, ves se je razburil, pot se mu je prikazal na čelu. Začel je gledati na uro. Komaj poldne je. Poštni urad v Globeli pa je odprl šele ob treh. Vendar je poiskal palico in klobuk.

»Kaj že greš?« je dejala žena.

»Seveda,« je pokimal. »Ne morem strpeti. Končno je le prišla tista ura, da se bo nekaj izpremenilo.«

Razgret in vesel jo je ubral po bregu. Da, bila je pomlad, kakor je sploh navadna v hribih, sonce in cvetje, vonj po nečem svežem, da bi lahko zavriskal tudi stariček z razbolelimi pljuči. Nande je stopal kot dvajsetletni fant.

»Glej no,« se mu je smehljal obraz, »vendar so se me spomnili. Dolgo je trajalo, skoraj bi že obupal. Toda v nedeljo bom zmolil očenaš zanje in če bodo v kratkem volitve, bom tudi glasoval zanje.«

Potem je začel računati, kam bo šel. Vsekakor kam v dolino, zakaj za hribe ni treba priporočenega pisma. Visoki breg je zadosti hudo mesto, še višje ga skoraj ne morejo poslati. Torej kam v dolino. Mogoče celo v ljubljene Dobravice. Da, če pomisli, da je pismo priporočeno, bi skoraj rekel, da mislijo na Dobravice. Zato mu sporočajo to tako slovesno. Popraviti hočejo krivico.

»Hm, Dobravice, Dobravice,« mu je pel korak.

To se razume, da bo šel kmalu. Kaj pa hoče čakati v Visokem bregu? Doma je pač dom in otroci že komaj čakajo. Spočetka bo sicer treba nekoliko stiskati, stroški bodo veliki, počasi se bo pa že uredilo. Malo bo treba potrpeti.

Ko je šel mimo cerkve, se je nerodno pokrižal. Tudi to je neka posebna stvar. V Dobraviceh je še vera nekako bolj domača. Tam je nedelja praznik. Tu pa...

Zamahnil je z roko in pljunil.

Ko je šel mimo župana in krčmarja Andraževca, je pomislil na njegovo pijačo.

»Le počakaj, pošljem ti sodček poštenega vina, da boš videl, kakšno pijačo imamo pri nas, da te bo sram zaradi tvoje ponarejenosti!«

Da, bil je radodaren in obljubljal je vse navzkriž.

Ko je prišel v Globel, je manjkalo še nekaj do treh. Dvakrat je šel skozi vas, kakor bi si hotel vse natančno ogledati, potem je zavil v krčmo.

»Četrtno pač lahko izpijem,« si je dejal, »saj danes bo praznik. Čaka me priporočeno pismo.«

Sedel je in pil. Svet se mu je dozdeval zmeraj lepši. Napolned življenje ni tako nezno, nekaj časa se človek pokori, potem pride odrešenje. To je vse pametno urejeno, da je vsaj nekaj izpremembe. Zdej mu je žal, da je nekoč klel tiste, ki so ga poslali na Visoki breg. Smehlja je nalival vino v kozarec in pil.

Ko je spet pogledal na uro, je bila ravno tri.

»Pojdem,« je sklenil. »Prvi bom. Toda mudi se mi domov, gotovo je tudi Angelica radovedna, kam pojdeva.«

Napotil se je na pošto.

»Priporočeno pismo imam,« je rekel skozi okence. Hotel je še povedati, da je v pismu poziv, naj vloži prošnjo za premostitev v drugi, boljši kraj, potem si je pa dejal, da je to pač njegova zasebna stvar.

Zaspala gospodična je dolgo brskala med papirji, nato mu je prinesla veliko modro pismo. Nemirno je podpisal potrdilo, nato je odšel.

Na cesti je obstal.

S tresoč se roko je počasi odprl pismo in razgrnil papir. Nato je nekoliko pobledel. Bil je poslednji opomin podjetnika Markovića, ki mu je pripeljal pohištvo na Visoki breg in ni še dobil plačila.

Potegnil je veter in zaplahutal s priloženo položnico.

»Seveda,« je dejal Nande, »Angelica le ni mogla verjeti. Dosti pa le ni manjkalo, da bi bil poziv za premostitev, dosti ni manjkalo...

—1 O Učiteljskem pokretu prinaša »Edinost« od 3. IX. informativen članek in v njem pravi med drugim tudi: Široki slovenski javnosti je manj znano gibanje, ki so ga pričeli v zadnjih letih mladi slovenski učitelji in učiteljice, zavedši si v svojem življenjskem programu težko, toda lepo nalogo, proučiti z vseh strani slovensko vas, raziskati do najtanjših podrobnosti gospodarske, socialne in kulturne osnove slovenske kmetijske (in delavske) družine ter prikazati statistično in znanstveno vzroke napredkom kakor nazadovanjem slovenske narodne, tvorne, materialne in duševne moči. Ta široko zasnovani načrt je prepredel vso našo domovino z mogočnim gibanjem, v katerem zanosno delujejo vse mlade tvorne slovenske učiteljske sile in sodelujejo z velikim požrtvovanjem tudi učitelji in učiteljice starejše generacije, spoznavši potrebo tega dela za razumevanje duhovnih osnov podeželja ter uporabiš njega izsledke posredno tudi pri šolskem delu. To mogočno gibanje deluje ravno pod imenom »Učiteljski pokret«.

—1 Gradiščanski Hrvati in koroški Slovenci. Zagrebški »Obzor« razpravlja o usodi gradiščanskih Hrvatov in nameri ukinitve njihovih šol ter pravi: »Ako bi se to zgodilo, bi izginilo 50.000 gradiščanskih Hrvatov, ki žive že stoletja na Gradiščanskem. Taka politika denacionalizacije pa nasprotuje tudi nacionalistični doktrini, o kateri izjavljajo njen prvaki, da je proti asimilaciji tujih etničnih skupin. Bila pa bi nasprotna tudi ponovnim izjavam nacionalističnih voditeljev, da se bodo spoštovali narodne pravice gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev. Ker ni dvoma, ako bi se pričelo tako raznarodovanje gradiščanskih Hrvatov, bi doletela enaka usoda tudi koroške Slovence. Gotovo je, da bi izzvala taka politika denacionalizacije reakcijo v hrvatski in slovenski javnosti, a gotovo tudi v srbskem in bi bila nazadnje bolj škodljiva Nemcem kakor Hrvatom in Slovincem.« (»Večernik« od 30. VIII.)

—1 Začetek šolskega leta — začetek skrbi za mater je naslov članka v »Taboru« od 3. IX., v katerem so opisane težave staršev ob začetku šole.

—1 O novi šoli v Črnučah priobčujejo obširna poročila »Slovenski narod« 3. septembra, »Jutro« 4. septembra in »Slovenec« 6. septembra.

—1 Pri blagoslovitvi nove šole v Črnučah je govoril tudi g. ban dr. Natlačen in z nekaj krepkimi stavki pokazal na željo Slovencev po izobrazbi in napredku. Kot ban ima čisto priložnost razna odposlanstva z dežele in je naravnost ganljivo, kako si ljudje prizadevajo za dvig šolstva in prosijo za učitelje, ki bi bili dobri vzgojitelji in modri vodniki njihovim otrokom. Iz te skrbi za izobrazbo in hoteč zadostiti ukaželnosti svojih otrok so tudi Črnučljani vzeli nase veliko breme, ki ga jim je naložila postavitev novega krasnega šolskega poslopja. Naj bi otroci za te žrtve bili staršem hvaležni. Prav tako pa naj bi bilo hvaležno tudi učiteljstvu, kateremu ne more biti vseeno, v kakih prostorih se vrši pouk. Še bolj kot šolski otroci bi se moralo učiteljstvo zavedati težkih žrtv, ki jih slovensko ljudstvo doprinese za ljudskošolsko izobrazbo. (»Slovenec« 6. septembra.)

Naša gospodarska organizacija

—g Zadrugnikom Učiteljske samopomoči. Zadnje dneve v avgustu vam je razposlala uprava US položnice za nakazilo članskega prispevka za 3 smrtne primere: 465—467, s. pr. Umrli so: Mally Terezija, Ljubljana; Malenšek Agata, Šmartno v Tuhinju; in Justin Rajko, Ljubljana. Samski člani plačajo po 16 din, zakonski pari pa po 31 din. Zamudnikom smo prišli tudi vse zaostanke, ki so pri nekaterih tekem počitnice precej narasli. Pri zadeti, storite svojo dolžnost in poravnajte vse obveznosti tekem septembra!

Učiteljska tiskarna

Nova slovenska čitanka za II. razred osnovnih šol

(»Naše knjige« — II. del: »Za vse leto«. Stavili: P. Flerč, J. Jurančič, A. Skulj in E. Vranc, s slikami okrasil V. Cotič.)

Slovenska ljudska šola res že dalj časa občuti potrebo po novih čitankah, kajti sedanje, ki so izšle iz »Solskega lista« iz let 1919, in 1920., so se pač že precej prežvele. Iz učiteljskih vrst se je bolj in bolj glasno slišal klic po novih čitankah in prav ta klic je leta 1935. dal pobudo ljubljanski sekciji JUU in Učiteljski tiskarni, da sta sklicali anketo in povabili priznane slovenske šolnike na posvetovanje o novih čitankah. Šlo je zlasti za rešitev vprašanja, ali naj se predelajo sedanje čitanke ali naj se sestavijo nove. Po temeljitih, vsestranskem preudarku je anketa poročila, da se opusti predelava sedanjih čitank in naj se sestavijo nove, ki bodo ustrezale zahtevam nove šole. Saj je takrat že izšel E. Vrančev »Projekt učnega načrta«, ki je z idejno in vsebinsko osnovo za posamezna šolska leta že tudi označil idejno in vsebinsko osnovo za čitanke. Ta Vrančeva osnova je obveljala tudi za nove čitanke, za katere pa je anketa še posebej poudarila, naj bodo sestavljene in urejene po enotnem sistemu. Predložila je, naj bodo v tem pogledu nadaljevanje Fleretove »Naše prve knjige«; ta bodi I. del novih čitank, ki naj izidejo pod skupnim imenom »Naše knjige«. Po vseh teh za-

ključkih je anketa sklenila, naj se preda sestavitev in ureditev novih čitank posebnemu redakcijskemu odboru, v katerega so bili izvoljeni: Flerč Pavle, Jurančič Josip, Skulj Andrej in Vranc Ernest. Iz tehničnih in ekonomskih razlogov pa je bilo sklenjeno, da se sestavijo in uredijo najprej čitanke za osnovne šole ter izidejo zaporedno v razdobju leta dni.

Po triletnem vztrajnem delu redakcijskega odbora izdaja letos Učiteljska tiskarna »NAŠIH KNJIG« II. del z naslovom »ZA VSE LETO«. To je nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, ki jo je na podlagi ugodne sodbe in priporočila Glavnega prosvetnega sveta pod S. br. 265/38 ministrstvo odobrilo kot učno knjigo z odlokom štev. IV.-8878 z dne 15. junija 1938.

Imena sestavljalcev novih čitank, ki so v naši pedagoški in šolski književnosti pač dovolj znana, nam že sama jamčijo za vrednost knjige, ki jo dajemo na svetlo. Znano pa nam je tudi, da so dosedanjim poznavalcem in ocenjevalcem knjige enodušno izjavili, da Slovenci take čitanke v naših ljudskih šolah še nismo imeli, a nekateri trdijo celo, da knjiga v marsičem prekaša celo novodobne čitanke večjih narodov, pri katerih je šolska književnost močno razvita.

Vsebinska je socialno-etično vzgojna in vzeta iz sredine, v kateri naš otrok živi, prikazuje pa v izbrani literarni obliki, odgovarjajoči duševnemu razvoju otroka, duhovno strukturo našega vaškega, delavskega in mestnega okolja in otroka v njem. Razdeljena je v nepriljubljene stvarne enote, za katere je dejal eden ocenjevalcev knjige, da so naravnost izvrstno navodilo učitelju za njegovo delo v šoli. Te stvarne enote navaja knjižno kazalo sledeče:

1. Zopet v šoli.
2. Šesti september.
3. Zjutraj in zvečer.
4. Brez dela ni jela.
5. Jesen prinaša svoje sadove.
6. Narodno zedinjenje.
7. Zimska radost in težave.
8. Prišla bo pomlad zelena.
9. Ko poletje srečo troši.

Glede snovi v teh poglavjih trdijo poznavci, da je »Naša knjiga« II. del, nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, otroška slovenska čitanka v dovršeni umetniški obliki in da jo vseskozi preveva duh domačnosti. To pa jo nareja tudi za vzgojno sredstvo, ki je primerno, da vkorenini našega doraščajočega človeka v domačih tleh.

Knjigo krase mnoge umetniške risbe, ki jih je narisal z izvrstnim občutem za otroško dušo in njena nagnjenja akademski slikar Cotič Viktor.

Prepričani, da tudi s tem služimo dviganju slovenske šole, ako založimo tako knjigo, izdamo novo drugo čitanko še ta mesec in šole jo lahko začno rabiti takoj v začetku šolskega leta 1938./1939.

Cena knjigi je 16 din.

Ljubljana, 1. avgusta 1938.

UČITELJSKA TISKARNA

Mladinska matica

LISTI IN REVIE O POMENU MLADINSKE MATICE

Moramo priznati, da ima med vsemi književnimi podjetji edinole Mladinska matica neki stalno določeni mladinski - književni program, smer urejanja in organizacijo naročnikov, dočim pa izdajajo skoro vse druge založbe posamezne mladinske knjige brez dovolj utrjenega književnega in podjetniškega načrta. »Odmevi«.

Mladinska književnost je dobila v Mladinski matici — dobrega podpornika in pospeševalca.

Vinko Košak — »Ljubljanski Zvon«.

Knjižice Mladinske matice so po svoji vsebini in obliki, posebej pa še po nizki ceni prav primerne za najširše vrste naše mladine. V njenih vrstah izvršuje M. M. važno kulturno - vzgojno nalogo. »Jutro«.

Če nam bo kdo ustvaril sodobno slovensko mladinsko slovstvo, potem nam ga bo Mladinska matica. »Mladika«.

Govoriti o potrebi Mladinske matice je danes nepotrebno. Čas in praksa sta pokazala njen upravičen obstoj.

Kotnik Zorko — »Učit. tovariš«.

Mladinska matica izdaja knjige za omladino i postizava tim svojim radom velike rezultate. Medu našim izdavalčkim organizacijama svakako interesantan primjer sistematskog rada i umjetnosti. Slovenska omladinska literatura obogatila se u poslednje vrijeme mnogim odličnim izdanjima Mladinske matice, koju vode učitelji i pedagogi s neobično naprednim shvaćanjem i poduzetno. »Novosti«, Zagreb.

Mladinska matica je dokazala, da upravičeno uživa sloves resne in plodovite kulturne institucije, ki si je za umetnostno vzgojo slovenske mladine pridobila že nespornih zaslug. »Naš glas«.

Vanredno je simpatičan običaj, da se pred sam kraj šolske godine daje djaku koji polazi na dvomesečni odmor — knjiga. Mladinska matica u Ljubljani ovaj posao vrši u punom smislu reči.

»Srpski književni glasnik«.

Učiteljstvo vzgaja vojsko bravev, ki bodo najboljši vojščaki za nivo in konsum domače knjige. Tudi v tem je velika, še neocenjena zasluga Mladinske matice.

St. Kosovel — »Učit. tovariš«.

Ob smotrnem delu »Mladinske matice« moramo priznati, da mladinska književnost ni več pastorka, in upamo, da se bo od leta do leta bolj razvijala. »Mentor«.

Učitelji so zgradili v Mladinski matici važno ustanovo, ki po svojih publikacijah mnogo vpliva na vzgojo slovenske mladine. Delo Mladinske matice je bogato in pomembno. »Prosveta«, (Amerika.)

Mladinska matica ima silen vpliv na sodobno mladinsko literaturo pri Slovincih. »Kulturni služba«, (Praga.)

Čovjek, koji prati omladinsku dečju književnost velikih zapadnoevropskih naroda, može mirnom savješću ustvrditi, da kvaliteta publikacije »Mladinske matice« ni malo ne zaostaja za kvalitetom pomenutih velikih naroda. »Novosti«, Zagreb.

Ze danes vrši »Mladinska matica« največji del nalog v produkciji slovenske mladinske književnosti in najvažnejše je to, da dela pod določenimi strokovno - pedagoškimi vidiki. »Uhor«, Českoslovaška.

Kakor da tekmuje sama s seboj, se nam vidi ta naša odlična mladinska knjižna založnica. Leto za letom boljša prihajajo v svet knjižna darila, ki imajo mimo zabavnega, predvsem tudi poučen in vzgojen namen, v čemer so ravno edicije »Mladinske matice« nedvomno najboljše, kar smo doslej dobili na slovenski mladinski knjižni trg. »Slovenska beseda«.

V naši državi je M. M. edina založba, ki ima leto za leto tako širok krog odjemalcev in čitateljev dobre mladinske knjige. »Roditeljski list«.

Mladinska matica vodi strog račun o tem, kaj daje svojim malim bralcem v roke. »Književni horizonti«, Zagreb.

Knjige Mladinske matice so brez vse hvale — dragulj slovenske književnosti. »Vojni invalid«.

Knjige Mladinske matice toplo priporočamo materam, ki žele, da bero njihovi otroci zdravo, lepo čtivo. »Ženski svet«.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Tajništvo UPZ prosi vse svoje članke, da pošljejo pravočasno prijave za pevski tečaj v septembru. Tečaj se bo vršil le v primeru, ako bo dovolj prijavljenec. V prihodnjem »Učiteljskem tovarišu« ter v vseh ostalih ljubljanskih dnevnikih bomo sporočili, če se bo tečaj vršil. Na tečaju se bodo sprejemali novi pevci.

Novosti na knjižnem trgu

Gustav Šilih:

Beli dvor

Slovensko mladinsko leposlovje je dobilo letošnje poletje izviran priradek, obširen roman »Beli dvor«. Po svoji zamisli in tendenci je to eno izmed najboljših del te vrste, po obsegu pa prekaša vse ostale. Ze prva poglavja pričajo, da je knjigo napisal psiholog in pedagog, ki je znal spretno združiti aktualna obmejna nacionalna, gospodarska in vzgojna vprašanja v vseskozi napetih dejanjih, polnih dramatičnih zapletljajev. Delo spada sicer v romantiko, toda posamezni opisi so tako kruto resnični, da starejšemu čitatelju, ki je preživel predvojne in vojne čase v našem severnem obmejnem ozemlju, z vso silo oživijo spomin na takratno težko, pogostoma brezupno borbo z našim narodnim nasprotnikom. Ako omenjam romantiko, ne pomeni to očitka, ampak priznanje; knjigi se s tem vrednost ne zmanjša, zlasti ker ne idealizira pretirano in skoro nima dogodkov, ki bi bili premalo motivirani. Mladini je pač najbližja romantika, ker se ji hoče živahnih dogodkov, junakov, idealov, čustvenosti.

S pedagoškega vidika je posebne vrednosti vodilna ideja — borba za izgubljeno domačijo, ljubezen do rodne grude. Glavni junak ni, kakor je običajno v spisih te vrste, junak meča ali peresa, ampak junak ustvarjajočega naprednega poljedelstva, zlasti vrtarstva in sadjarstva. Roman navdušuje k delu, ki je dndanes stvarno najbolj potrebno, namreč h gospodarski osamosvojitvi in napredku. Ne pripoveduje o lahkih, nezasluzenih uspehih, ampak o težkem naporu, trpljenju in razočaranjih ter o jekleni volji, ki naposled zmaga. Tak potek dejanja mladine ne odvaža od resničnega življenja k sanjarjenju, krepi pa čut pravičnosti in mladostni polet.

Dejanje se vrši v glavnem pred svetovno vojno in med vojno v kraju blizu narodnostne meje. Zato pisatelj tudi ni mogel mimo najsmotnejšega pojavnosti v našem narodu, namreč narodnega odpadništva in mu je prisodil primerno moralno ceno. Za današnjega mladega človeka je zlasti važno opisovanje duševnosti glavnih Lovrekovih nasprotnikov Miklausina in njegovega sina Ulrika.

Za pedagoško izobraženega človeka je zanimiva dušeslovna analiza Lovrekove notranjosti. Spretno so prikazane vse glavne razvojne faze od predpubertetne dobe do popolne moške zrelosti, tako da vidimo čisto prirodni vez med njegovo duševnostjo in zunanjimi reakcijami oz. dejanji. Kar bodo morda nekateri odrasli čitatelji zamerili, je tajinstvena, onostranska pojava tete Ane in njeno ponovno poseganje v Lovrekovo usodo.

Tudi nenadna Lovrekova omedlevica v polkovnikovi pisarni nima prave motivacije. Mladino pa take reči še bolj privlačujejo in ne kvarijo vzgojne vrednosti romana.

Vloga šole in učitelja v razvoju glavnega junaka je prikazana tako, kakor se v mnogih primerih zares tudi dogaja. Dobremu učitelju daje zaslužno odlično mesto v človeški družbi. Uničujoča sodba o ljudeh, ki se ponašajo samo z denarjem in diplomami, pa utegne nakopati avtorju precej zamere. Za take odkrite besede je treba mnogo hrabrosti.

Posebno prikupljivo in lepo je v romanu prikazana erotika. Tako se zares pletejo nežne niti prve ljubezni med nepokvarjeno mladino, pričeni z neopredeljenim notranjim nemirnim preko prvega plahega sanjarjenja, iskanja in oboževanja do trdnih vezi, ko je mladi človek pripravljen tudi na največje žrtve. Taka erotika mladine ne kvari, ampak kaže, da je odnos med obema spoloma lahko plemenitejši, nego ga čisto slika realistična književnost, zlasti pa film. Tudi idealiziranje manj škoduje nego neolepšano opisovanje človeških strasti in zablod.

Jezik jednat in lep. Ima sicer nekoliko lokalizmov, ki pa ne motijo in bodo morda celo pomnožili besedni zaklad našega književnega jezika. »Beli dvor« zasluži, da se razširi po vsej slovenski zemlji in še daleč izven nje. F. H.

—k Koroške slovenske narodne pesmi. Klub koroških Slovencev v Ljubljani je izdal in založil drugi zvezek koroških slovenskih narodnih pesmi za eno-, dvo- in troglasen mladinski zbor in klavir. Zbirko, ki obsega 12 primerov najbolj priljubljenih kor. narodnih pesmi, je priredil Luka Kramolc ter jo posvetil monsignoru Ksaverju Mešku, velikemu prijatelju slovenske mladine. Napevi k pesmim, katere so zapisali g. Luka Kramolc, Marko Bajuk, Oskar Dev, Pavle Kernjak, France Marolt in Zdravko Švikaršič so zelo lahki. Del pesmi je pisan v koroškem narečju, ostale pa prilagodene knjižni slovensčini. Izdaja ima kvart format, je lepo in čitljivo pisana ter velja 24 din. Ker ima zbirka namen ohraniti pri slovenski mladini spomine na mlade tovariše na Koroškem, naj učiteljstvo in šole s pridom sežejo po izdaji ter s tem podpro tako potrebno in koristno prizadevanje Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Zbirka se dobi v vseh knjigarnah.

—k Mato Lovrak: Divlji dječak. Založilo Društvo trezvenosti »Novi život« v Zagrebu. Cena din 20.—. Obseg 114 strani. — Hrvatski mladinski pisatelj Mato Lovrak obravnava v tej knjigi vprašanje škodljivega vpliva alkoholnih pijač na mladino. V lepi in prijetni obliki se razpleta dejanje z glavno osebo, dečkom Luko, tako, da ne stopa moralna plat vsebine preveč v ospredje. Knjiga je opremljena tudi z bogatimi in zelo posrečenimi ilustracijami Andrije Mauroviča. Knjiga se naroča na naslov: Savez trezvenosti — Zagreb, Mirogojska 4.

ONE TOVARIŠE,

ki so do sedaj v posesti mojih izposojenih delovnih knjig za 1., 3. in 4. razred, vljudoz prosim, da mi jih vrnejo. Drago Bitenc, učitelj, Krško.

Ob priliki 30 letnega jubileja tovarne razpošilja Goldmichel 1000 garnitur, sestoeče iz 1 orig. polnilnega peresa (25 letna garancija), 1 moderne patentne pisalke zastoj — samo proti povračilu stroškov. Lastni izdatki za carino, luksuzni in prometni davek, poštino itd. znašajo
din 58— za 1 garnituro,
din 155— za 3 garniture,
kateri znesek se povzame. — Izkoristite to ugodno priliko! — Pri naročilu je treba navesti vrsto pisave: tanka, srednja ali široka.
Jugoslovansko generalno zastopstvo
GOLDMICHELENGEL, MARIBOR,
poštni predal 91.